

ÓZSEFVÁROSI *Képek*

ny rokon a jobb módúak köztaná, szíve szerint, ezt a kö, ha éppen úgy adódna? Hiszen ék. A zöldbeborult Rózsadomb, vagy éppen Lágymányos tá-nyújt a Józsefváros? Túl úri kétarcú ez a városrész —, a itt csak színehagyott apró vis-ódik, olyan rozszant görbe ut- e tájra téved, azt is elfelejti, nem lehet letörölni a térképről, a Józsefvárost. Nem is hagyja ásdodik legnagyobb és legsűrűb- E 6,7 négyzetkilométernyi te- st lakosságának 7,5 százaléka, er. Munkások, alkalmazottak, efváros 47 vállalata, 299 ipar- g termelésének kerekén öt szá- mlítsunk még néhány számot, terület arculatát. 2545 épülete agos életkora megközelíti a 80 lak valóságos „házmatuzsálem- áz 80—140 éves.

fváros, Budapest második leg- rülete. Másfél százezer ember hona, amely ráadásul hatalmas lozdonyt és ruhát, szappant és miabroncsot, kenyeret, szinte agyvárosnak csak kell. Hogyan? Mégis, mi legyen vele? Öreg rakjuk múzeumba, vagy tűn- e mindent és építsünk helyette em célunk új lakótelepeink ezervátummá formálni a régi áról holnapra újjávarázsolni t. Az egyetlen, amit tehetünk: ani, olyan ütemben, ahogy pénz- ből futja. S aki a Köztársaság ömő utca, Illés utca tájára té- agpillanthat valamit abból, mi- Józsefvárosa.

A Múzeumkert is olyan mint régen. Darabka li- get, oázis a város közepén. Közönsége sem válto- zott, legfeljebb gyarapodott. Reggel, amikor erősö- dik a napfény, a legapróbbaké. Anyák gyerekkö- csit tologatnak, nagyapák vezetnek kézen fogva az unokákat. Aztán hirtelen — legalábbis úgy tűnik hirtelen — benépesedik a múzeumlépcső. Diákok-

Itt a múzeumlépcsőn

kal. Mert a múzeumlépcső — réges-régi tradíció ez — az övék. Jegyzeteket olvasgatnak, beszélget- nek, vagy egyszerűen a napon sütkeznek. S ha leszál az est, a fák oltalmában, még kora tavaszon és a késő őszi hűvösében is, szerelmesek tanyáznak.

De a kert mögötti városnegyed már nem a régi. Nem külsőleg értendő ez, belső a változás. A kis-

Itt a tavasz, „kivirágzottak” a téri sakkpartik is

paloták — ez volt az úri Józsefváros — új gazdák- ra letek. Az egykori Wenckheim-palota csillogó ékszerdoboz-termeiben a Szabó Ervin Könyvtár hatalmas gyűjteménye, odébb a Műszaki Könyvtár két utcára nyíló épületmonstruma, meg egy kollé- gium. Eltűnt a Lovarda is, helyét a Rádió új palo- tái olvasztották magukba. Az apró Múzeum utca hajdan volt exkluzivitása is a múlté. Az egyik palotában a Balatoni Intézőbizottság munkálkodik, a másikban a Kossuth Klub, az értelmiség kedvelt találkozóhelye. S hogy teljes legyen az összhang, a Múzeumkert másik oldalán a tudományegyetem természettudományi karának diákjai öntik el az utcát. Már csak ez az egyetlen kar működik itt, de ez is kinőtte egykor az egész egyetemre méretezett otthonát. Mindenképpen érdekes a változás, jel- képek is megfelel: a tudomány, a kultúra egyik budapesti szigete lett a Múzeumkert mögötti pa- lotasor.

S mi van még a Józsefvárosban, ami tán másutt nincs, ami egyedülálló? Itt van a Kerepesi temető, ez a kerület majd egy negyedét elfoglaló liget, költők, politikusok, nagyjaink nyughelye, e nemzeti Pantheon alakuló hatalmas sírkert. S közvetlen szomszédságában — a sors groteszk játéka ez — az Ügető. Vidámabb terepe az emberi életnek, ha- bár — sok józsefvárosi a megmondhatója —, azért a könny sem ismeretlen az Ügetőn. S a Józsefváro- sé a Ludovika is. Jobban mondva, a volt Ludovi- ka, az egykori tiszti csemeték exkluzív hajdani alma matere. Vastag falú épületóriása, mint bást- ya örködött e proletár tájon. De e riogatás is a múlté, miként a hatalom, amelyhez története kap- csolódott. Ma gimnázium a Ludovika, meg cipő- gyár és akadémiai kutatóintézet, és mozi is, park- jának jó része meg az ifjúságé.

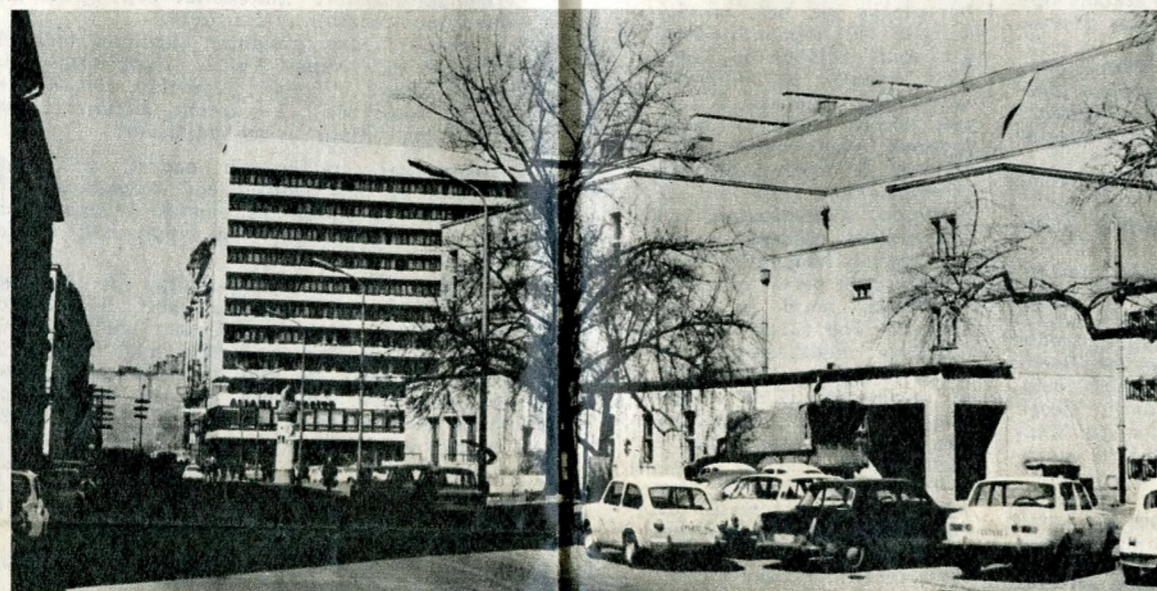
S van még a Józsefvárosnak egy hatalmas nyom- dai komplexusa is — a Szikra —, amely naponta tu- cat lapot ont magából milliószám. S van hat gim- náziuma is, három szakközépiskolája és seregnyi, 10 000 általános iskolás tanulója. S vannak aztán országos hírvé klinikái, világhírű kutatóintézetei, olyanok mint a gerontológiai, az orvostudományi kutatóintézet. S végül — ne feledjük, nemcsak ku- riózum, büszkesége is a Józsefvárosnak — övé a Százados úton a Művésztételep. Művészek mindig éltek a Józsefvárosban — írók, költők, festők, muzsikuskok örökítették meg a kis házak világát —, de a Százados út más. A Százados út egy darabja a magyar művészettörténetnek. Annyi nagy mester nyomdokain haladva ma itt alkot Mikus Sándor, Szabó Iván, Búza Barna, Pándi Kiss János, Moldo- ván István, Kurucz D. István, hogy csak néhány nevet mondjunk, éppen emlékeztetőül.

*

És mi van az „igazi” Józsefvárossal, azzal, amely a Körút palotái mögé bújva a régen fényhez sem igen jutó girbe-gurba utcákban húzza meg magát, a Körúttól a Kálvária térig, a Népszínház utcától a Práter utcáig? Ez a vidék várja az igazi megfia- talodást, hiszen rászolgált régóta. Vagy 4000 la- kás épült egy negyedszázad alatt a Józsefvárosban, de mind kevés. Igen, az igazi változás majd itt lesz e rozszant viskók, a „házmatuzsálemek” vidékén. Hogy milyen lesz ez az új, szabadon lélegző Jó- zsefváros? Aki kíváncsi rá valóban, menjen le a Tömő utcába, az ott lebontott öreg épületek he- lyén már állnak az első modern házak. Átalakul ez a vidék röpke pár esztendő alatt. A Práter utca belső útvonalallá rúkkol elő. A Práter utca és az Il- lés utca sarkán három magas ház emelkedik nem- sokára, s mögöttük iskola, óvoda, bölcsőde. Miként egy győztes sereg az ellenséget, úgy tűnteti el az előre nyomuló szanalás lassan-lassan e kis házak nyomasztó rengetegét, kifelé haladva egészen a

A Körút és az Ullői út találkozása, a ferencvárosi „határmezsgye”. Lent: A régi bérkaszárnnyak fölé már az új magasház emelkedik (Vámos László felvételei)

A Köztársaság téri modern bérpalota és az Erkel Színház

*
anán, ha tehetné, csak úgy ön-? — kérdeztük. S azt a 180 000 edt házaik lakja, talán kérdezte e ott élni, halni? Itt születtek, r nagyapáik is. Úgy mint Kosz- i nyugdíjas műlakatos a Népsz- z öreg Kosztelitz, mármint az telitz bácsi is jóval túl van már g valahol a Dankó utcában la- ával, ugyanabban a lakásban, z öreg szülék. Azelőtt így volt shiány sajnos némileg máig is szokást —, az öregek mellé te- is. Kérdezem az öreg Kosztel- gátja” lett a hagyománynak, és elhagyva a régi lakást, ide te- ház utca és a Nagyfuvaros utca volt azelőtt a Népszínház utca. t, válaszolja. — Úgy érti, sem- tudakolom. — Talán kissé ér- mondja. S vajon miért volt ér- ház utca régen? Az öreg Koszt- mert több volt a látványosság. Itt valami — emlékezik meren- esténként ott voltak a razziák, k utcában, a Körút táján. Az- voltak a mi utcánkban, azok a k bennük napszámban, akik lán ácsorogva szédítették a Te- nyépet. Mert hát az utca végé- , a zsbivásár, az igazi nemulass, ánypecsénye, minden... Fiatal ek jóformán.

ítznek nagyon szép volt a régi rdekes. Szép volt és érdekes, iatal. A régmúlt emlékekkel az edie vissza. Hogy ma házak